

Reactie provincie Overijssel op de Internetconsultatie landelijke doelen Natura 2000

Inleiding

Met ingang van 9 april houdt u een Internetconsultatie over de landelijke doelen Natura 2000. We zijn hier onder meer via drie consultatierondes al langer met u over in gesprek. Zoals u weet zijn wij kritisch geweest op het proces en de inhoud. Wij vinden dat u onvoldoende tegemoet bent gekomen aan onze ingebrachte punten en suggesties. Daarom maken wij ook gebruik van deze gelegenheid om onze zorgen nogmaals onder uw aandacht te brengen.

Doelen vaststellen is belangrijk

Het is allereerst goed om te zien dat LVVN voortvarend werkt aan de concretisering van de landelijke VHR-doelen voor 2050. Dit geeft duidelijkheid en is onder meer van belang om het Natuurherstelplan te kunnen maken. Een verdere verdeling en doorvertaling van de landelijke doelen naar de provincies en Natura 2000 gebieden schept bovendien helderheid waar we voor aan de lat staan en is daarnaast ook van belang voor de toetsing bij vergunningverlening.

Maar de snelheid mag niet ten koste gaan van de zorgvuldigheid

Onze reactie richt zich met name op de uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid van de doelen. We zien dat de ruimte die er binnen het doelensysteem is om tot beter uitlegbare en uitvoerbare doelen te komen tot nu toe onvoldoende is benut. En hoewel in het BO Natuur van 27 maart is afgesproken om de doorontwikkeling van de doelen binnen 2 jaar op te pakken, vragen we ons af in hoeverre die ruimte er in de praktijk echt zal zijn. Als voortouwnemer zien we een risico omdat we een wettelijke plicht hebben (vastgelegd in de Omgevingswet) om maatregelen te treffen om de doelen voor de zogenaamde gunstige Staat van Instandhouding (gSvI) te bereiken, terwijl daarvoor noodzakelijk generiek beleid en financiering vanuit het Rijk achterblijft. De landelijke VHR-doelen werken ook door naar bijvoorbeeld het al lopende Programma Natuur, waarin de ambitie is vastgelegd om in 2030 voor 70% van de beschermde habitattypen en soorten de condities voor de gSvI te bereiken.

Ook onze inhoudelijke bezwaren zijn niet weggenomen

In onze eerdere ambtelijke en bestuurlijke reactie via het IPO op de VHR-doelen in 2024 hebben we daarnaast aangegeven dat we een aantal belangrijke tekortkomingen zien in de onderbouwing van de doelen. Het gaat dan vooral om de onderbouwing van de einddoelen voor de gSvI, waar de landelijke doelen voor 2050 van zijn afgeleid. Tekortkomingen die we zien en die onvoldoende in de doelen voor de gSvI zijn verdisconteerd zijn: klimaatverandering, onomkeerbare ontwikkelingen, conflicten tussen de doelen, wetenschappelijke onzekerheid (bijv. bij het bepalen van historische referenties uit de jaren '50) en het relateren van de landelijke doelen (voor de gSvI) aan de gSvI op biogeografisch niveau of voor de EU als geheel. Dit zorgt voor een fors aantal hoge, in onze ogen onhaalbare einddoelen

voor de gSvl, maar ook voor diverse onhaalbare tussendoelen voor 2050. We hebben ambtelijk een eerste ecologische inschatting gemaakt van de doelen die we naar verwachting al dan niet kunnen halen. Daaruit komt naar voren dat we het merendeel van de vast te stellen VHR-doelen voor 2050 in Overijssel waarschijnlijk kunnen halen. Maar we verwachten ook dat ca. 32% van de doelen voor 2050 in Overijssel lastig haalbaar zal zijn en we beoordelen ca. 11 % als onhaalbaar. In de bijlage geven we een aantal voorbeelden van de niet haalbare doelen.

We dringen erop aan om onze kanttekeningen ten aanzien van de uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid van de doelen en voornoemde tekortkomingen bij het bepalen van de doelen voor de gSvl zo spoedig mogelijk op te pakken. Ook pleiten we ervoor om de doelen pas definitief vast te stellen als deze doorontwikkeling van de doelen is afgerond. Waar het gaat om de impact van klimaatverandering op de doelen heeft u zelf begin 2024 een rapport¹ laten opstellen, waaruit blijkt dat deze impact enorm is (het raakt bijvoorbeeld 55% van de vogeldoelen). Deze invloed zou ons inziens de komende tijd verwerkt moeten worden in de vast te stellen doelen.

Daarnaast wijzen we nogmaals op de bestuurlijk-juridische risico's

We zien dat de einddoelen voor de gSvl in diverse gevallen vele malen hoger liggen dan de doelen voor 2050 met als risico dat dit juridisch wordt aangevochten of dat de EC een inbreukprocedure start. Dat kan u als systeemverantwoordelijke hard raken, maar slaat ook terug op onze provincie, aangezien wij maatregelen moeten treffen die bijdragen aan de gSvl.

Zorg voor regionale doorvertaling van de doelen via de Aanwijzingsbesluiten

In paragraaf 6.3 van de toelichtende notitie behorend bij de Internetconsultatie staat expliciet dat niet voorzien is in een proces voor de verdeling van de landelijke doelen naar de provincies en de individuele Natura 2000 gebieden. We stellen voor deze regionale doorwerking in nauwe samenwerking met ons (als voortouwnemer) vorm te geven, vóórdat de doelen definitief worden vastgesteld en dat daarbij duidelijkheid wordt gegeven over de bijbehorende (uitvoerings)instrumenten inclusief financiering.

Wij stellen daarbij voor om deze regionale doorwerking vast te leggen via landelijke wijzigingen van de Natura 2000-aanwijzingsbesluiten. Dit zorgt voor een gecoördineerde toedeling van de doelen en maakt een efficiënte bezwarenbehandeling door het Rijk mogelijk.

Tot slot

¹ Risico's en kansen van klimaatverandering voor de Nederlandse natuur: Invloed van temperatuurstijging, extreme droogte of natheid, zeespiegelstijging en verzilting op de doelen voor VHR, KRW, ecosysteemdiensten en algemene biodiversiteit - Projects - Wageningen University & Research

Wij zijn benieuwd naar uw reactie en zijn altijd ambtelijk en bestuurlijk bereid het overleg over de ingebrachte punten aan te gaan!

27 mei 2025

Gedeputeerde Staten van Overijssel

Bijlage: Voorbeelden van een aantal niet haalbare geachte VHR-doelen in Overijssel

Uitgangspunt voor de ecologische haalbaarheid van de voorgestelde doelen voor 2050 is gebaseerd op de veronderstelling dat de landelijke doelen verdeeld worden naar de mate van voorkomen in de provincie. Dit leidt voor de volgende soorten tot niet haalbaar geachte doelen.

1. Watersnip (VR-broedvogel)

- Huidige populatie: 1300
- Overijssel heeft met 26% hoogste aandeel in voorkomen
- Doel gSvl en landelijk doel 2050: 4500
- Referentieperiode gSvl: begin jaren 50
- Knelpunten:
 - o Doel is ca. factor 3,5 hoger dan huidige populatie
 - o Hiervoor is heel veel extra oppervlak vernet en minder bemest areaal noodzakelijk, bijv. natuurinclusief
 - o Een extensieve, natte inrichting geeft concurrentie met grasetende watervogels, zoals smient

2. Smient (VR-niet-broedvogel)

- Huidige populatie: 370.000
- Doel gSvl en landelijk doel 2050: 490.000
- Referentieperiode gSvl: omstreeks 1993
- Knelpunten:
 - o De soort is zeer afhankelijk van rust op open water en toelaten foerageren op agrarisch grasland/akkers (met ook schaderegeling). We zien weinig mogelijkheden tot het creëren van meer open water
 - o Het hoge en verhoogde doel (doel uit 2006: 258.200) verhoudt zich slecht tot de gesignaleerde afname van de bij ons overwinterende aantallen smienten vanaf het begin van de eeuwwisseling. Deze afname is in hoge mate toe te schrijven aan een afgenomen broedsucces in de Scandinavische broedgebieden
 - o De smient concurreert om ruimte met o.a. weidevogels. De smient heeft een matig ongunstige staat van instandhouding en een referentieperiode en daarvan afgeleid doel voor de gSvl van ca. 1993. Dit zorgt voor concurrentie met weidevogels als watersnip (referentieperiode en daarvan afgeleid doel voor gSvl is ca. 1954) en kempfaan (referentieperiode en daarvan afgeleid doel voor de gSvl ca. 1952). Beide weidevogels hebben een zeer ongunstige staat van instandhouding.

3. Meervleermuis (habitatsoort)

- Huidige landelijke zomerpopulatie: 4500 – 8000
- Doel 2050 en tevens doel gSvl: 15.000
- Knelpunten:
 - o Negatieve (populatie)trend

- Beperkt en afgenomen voedselaanbod (insecten, mede a.g.v. bestrijdingsmiddelen)
- Lichtverstoring
- Met name door verdwijnen verblijfplaatsen door sloop en na-isolatie

4. Stroomdalgraslanden (habitat H6120)

- Rapport (2014) beschrijft:
 - Historische hoeveelheid 1960 rond 735 ha landelijk
 - Actuele oppervlakte 2014 schatting 250ha waarvan 70% in N2000
 - Huidige oppervlakte 96 ha landelijk
 - Doel 2050: tussen 520-670ha
- Knelpunten
 - We zien een almaar dalende oppervlakte in 65jaar.
 - Van 735 -> 250 -> 96 hectare
 - Een vervijfvoudiging (tot 7 keer) van de huidige areaal stroomdalgraslanden tegen een langjarige trend in lijkt niet realistisch